

Maprotilin Kullanımı ile Manik Hecme Ortaya Çıkan Üç Olgu

Kültegin ÖGEL, Nildan ŞEKER, Duran ÇAKMAK

ÖZET

Trisiklik Antidepresanların Bipolar Depresif olgularda kullanıldıkları zaman hipomani veya maniye yolaçtıkları birçok çalışmada bildirilmiştir. Uygulanan bazı tedaviler sonucu mani ortaya çıkma şansının bilinmesi, klinisyen için oldukça önemlidir. Bu çalışmada, maprotilin kullanımı sonucu manik semptomlar ortaya çıkan üç Bipolar Depresif olgu bildirilmiştir.

Anahtar kelimeler: Bipolar depresyon, maprotilin, mani

Düşünen Adam; 1994, 7 (3): 53-54

SUMMARY

Previous reports indicated that antidepressants, especially tricyclic antidepressants (TACs), induce mania. Obviously, it would be important to the clinician to know the changes of a patient becoming manic when a particular regimen is instituted. In this paper, three bipolar depressed patients will be present, who are developed manic symptoms after receiving maprotiline.

Key words: Bipolar depression, maprotiline, mania

GİRİŞ

Trisiklik antidepresanların maniye yolaçtığı birçok kez bildirilmiştir⁽²⁾. Ancak maprotilinin aynı etkiyi gösterdiğine ilişkin yurtiçi veya dışı herhangi bir yayın bizim bilgilerimize göre yoktur.

Maprotilinin merkezi sinir sistemi sinapslarında özellikle noradrenalinin geri emilimini engelleyerek noradrenerjik sistemin etkisini potansiyelize ettiği kabul edilir⁽³⁾. Belirgin antihistaminik etkisine karşın, düşük düzeyde santral ve periferik antikolinergik etkiye sahiptir⁽¹⁾. Plazma yarı ömrü 52 saattir, idrar ve feçesle atılır. Yüksek dozlarda epilepsi eşiğini düşürerek konvülsiyonlara neden olduğu ileri sürül-

mektedir. Sedatif ve anksiyolitik etkileri nedeni ile uyku bozukluğu olan veya ajite vakalarda tercih edilebilir.

Bu bildiride, maprotilin kullanımının DSM III-R tanı ölçütlerine uyan bir manik hecmenin ortaya çıkmasına neden olduğunu düşündüğümüz üç adet İki Uçlu Duygudurum bozukluğu, depresif bozukluk olgusu sunuyoruz.

OLGU SUNUMU

Olgu 1: Olgumuz iki uçlu duygudurum bozukluğu tanısı ile 1981 yılından beri izlenen, hastanemizde 4 kez yatarak tedavi görmüş 38 yaşında bir kadın

* Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi 1. Psikiyatri Birimi

hasta. İkinci derece yakın akrabalarında duygulanım bozukluğu öyküsü olan hasta, 15 yıldır diabetes mellitus tanısı ile de izleniyor.

Ciddi bir suisid girişiminden bir ay sonra uyku bozukluğu, isteksizlik, ölüm korkusu, anksiyete ve globus hissi şikayeti nedeni ile yakınları tarafından getirilmiş. Maprotilin 75 mg/gün ve thioridazine 100 mg/gün başlanmış. Tedavi başlangıcından 16 gün sonra çok konuşmaya, sürekli şarkı-türkü söylemeye, gereğinden fazla evişi yapmaya başlayan hastanın, yapılan psikiyatrik muayenesinde psikomotor aktivitesinin arttığı, affektinin öfkeli olduğu, çağrışımlarının hızlandığı ve referans fikirlerinin olduğu tespit edildi. Manik hecme tanısına varıldı ve yatırıldı.

Olgu 2: 51 yaşında kadın hasta. 30 yıllık hastalık öyküsü var. Birçok kez yatarak tedavi görmüş. 1990 yılında majör depresyon tanısı konmuş, imipramin 150 mg/gün, klorpromazin 100 mg/gün başlanmış. Tedavi sonrası 13. günde ortaya çıkan mani tablosu nedeniyle yatırılmış. 1991 yılında tekrar majör depresyon tanısı konmuş, o dönemde kullanmakta olduğu lityum ve pimozide tedavisine maprotilin 75 mg/gün eklenmiş. 1 ay sonra remisyona girmiş ve bu iyilik hali 2 ay devam etmiş. Tedavinin başlangıcından 4 ay sonra manik hecme tanısı ile yatırılmış.

Son olarak uyku ve iştahında azalma, sıkıntı hissi, ağlama isteği vb. şikayetleri başladıktan 15 gün sonra, kullanmakta olduğu lityum 900 mg/gün tedavisine 75 mg maprotilin eklenmiş, 8 gün sonra şikayetleri kaybolmuş. Maprotilin tedavisinin başlangıcından 21 gün sonra uykusuzluk, kendi kendine konuşma, kendini çok iyi hissetme, ilaç reddi, çabuk sinirlenme, aşırı öfke şikayetleri ile başvurdu ve iki uçlu duygudurum bozukluğu, manik hecme tanısına varılarak yatırıldı.

Olgu 3: 42 yaşında erkek hasta. 12 yıldır iki uçlu duygudurum bozukluğu tanısı ile izleniyor. Beş kez mani, bir kez depresif atak geçirmiş. Toplumdan kaçma, durgunluk, çalışma ve aktivitelerinde azalma şikayetleri ile başvurduğunda depresyon tanısına varılmış, düzenli bir biçimde kullandığı (lityum 900 mg/gün ve klorpromazin 100 mg/gün) tedavisine maprotilin 150 mg/gün eklenmiş. Tedavi başladıktan

bir hafta sonra çok ve yüksek sesle konuşma, uyku bozukluğu, sürekli hareket etme şikayetleri başlamış. Maprotilin başladıktan üç hafta sonra acil olarak hastaneye başvurdularında grandiozite, logore, psikomotor aktivitesinde artma ve öfori saptandı ve manik hecme tanısı ile yatırıldı.

TARTIŞMA

Yukarıda sunduğumuz her üç olguda maprotilin kullanımı sonucu, hastaların depresif dönemden çıktıkları ve manik döneme girdikleri gözlenmektedir. Bu değişimin tüm olgularda tedavinin yaklaşık ikinci haftasında gerçekleşmesi dikkati çeken bir noktadır.

Son iki olgunun lityum profilaksisi altında olmasına, birinci ve ikinci olguların ise mani tedavisinde de kullanılan nöroleptik ilaçlara rağmen manik hecme ortaya çıkmıştır. Manik hecmelerin ortak özelliği ise hastaların yatarak tedavisini gerçekleştirecek kadar şiddetli olmasıdır. İkinci olgumuzda 1990 yılında imipramin, 1991 yılında da gene maprotilin kullanımı sonrası manik tablonun ortaya çıktığı dikkat çekicidir.

Bu noktada akla gelen bazı sorular şunlardır:

1. Maniye yolaçan faktör maprotilin kullanımı mıdır?
2. Yoksa, manik tablonun ortaya çıkışı, bozukluğun doğal seyri sonucu mudur?
3. Antidepresan kullanımı ile ortaya çıkan mani tablosu farklılıklar göstermekte midir?

Bu bildirinin amacı yukarıdaki soruları açıklığa kavuşturmak değildir. Ancak, burada dikkat edilmesi gereken nokta bipolar depresif bozukluklarda maprotilin tedavisi sonucunda da manik hecmeye geçiş olabileceğidir. Tedavi düzenlenirken bu özelliğin gözönüne alınması gerektiği inancındayız.

KAYNAKLAR

1. Tuğular I: Psikofarmakoloji. MAS, İzmir, 1985.
2. Wehr AT, Goodwin KF: Can antidepressants cause mania and worsen the course of affective illness? Am J Psychiatry 144:1403-1411, 1987.
3. Yüksel N, Köroğlu E: Klinik uygulamalı psikofarmakoloji. 1. Baskı, Hekimler yayın birliği, Ankara, 112-113, 1992.